

Smrtící touha po vítězství

R

Robert Falcon Scott se narodil 6. června 1868, jako třetí ze šesti sourozenců. Rodinnou tradicí bylo spojení s mořem. Ve třinácti nastoupil jako kadet na loď Britannia. Měl slabé plíce a špatnou fyzickou kondici. Dobrému zdraví se ale netěšil ani Amundsen, s nímž ve finále změřil své síly.

Rychle stoupal v žebříčku hodností. V mládí byl líný, a proto soustavně cvičil kázeň, vytrvalost a vůli. Osudné setkání nastalo v roce 1897. Scott sloužil na bitevní lodi Majestic. Velel mu George Egerton, bývalý arktický badatel.

Mladý Scott na sobě tvrdě pracoval. Byl tvrdší k sobě než k podřízeným. Přísný, s odvahou a železnou vůlí. Skrýval citlivou duši. Dobyteli jižní točny vyhrknou slzy, když je třeba utratit poníka či polárního psa.

Jižní pól – první výprava

Na přelomu 19. a 20. století vzrostl zájem o neobjevená místa planety. Jedno z mála míst, které čekalo na prozkoumání, byla Antarktida. Výpravu na ledový kontinent chystali Švédové, Němci i Angličané. Psal se rok 1899. Sir Clemens Markham, prezident Royal Geographical Society, snil velký sen.

Průzkumné výpravy do polárních oblastí patří k nejčistším a zároveň i nejizolovanějším způsobům, jak se mít špatně, jaké kdy kdo vymyslel. To byla slova Apsleye Garrarda, člena nešťastné expedice Roberta Falcona Scotta na jižní pól. Patřil k mužům, kteří našli Scotta a další zmrzlé ve stanu na Rossově šelfovém ledu.

Ví, že i v Anglii, kde mají zeměpisné objevy tradici, nebude shánění peněz na polární výpravu jednoduché. Vede boj s úřady, novinami, finančními společnostmi. Podaří se mu část peněz sehnat, vláda uhradí zbytek. Staví loď Discovery. Velitelem je jmenován korvetní kapitán Scott.

Uvědomil si, jaké štěstí se na něj usmálo. Ujal se příprav expedice, vybíral si k sobě členy posádky. Expedice měla jako první podniknout výpravu na saních do vnitrozemí Antarktidy. Finanční prostředky umožnily zabezpečit vše. Vědce, biology, fotografa, kartografy, velké zásoby potravin, nejmodernější vědeckou výzbroj, na tu dobu nejmodernější oděvy a obuv. Především však loď Discovery, postavenou přímo na tuto cestu a do polárních podmínek. Expedice plánovala přistát na 78. rovnoběžce u Velké ledové bariéry v Rossově moři. Do polárních končin se dostal poprvé roku 1902. K výpravě se připojuje přírodovědec Edward Wilson. Poprvé spatřili ledové břehy Antarktidy. Jedním z důstojníků je i šestadvacetiletý Ernest Shackleton. Klimatické podmínky a přízeň počasí umožnily polárníkům prozkoumat východní části Rossova moře a objevit Zemi krále Edvarda VII. Jako první v historii vyzkoušeli moderní metodu výzkumu – upoutaný balon, ze kterého pozorovali a mapovali území, kam

až dohlédli. Dne 8. února 1902 loď Discovery zakotvila v McMurdově průlivu u výběžku, kde díky hluboké vodě mohla kotvit až u břehu. Zde nechal zřídit chatu jako základnu. Scott podcenil možnosti psích spřežení. Měl jen 18 psů a potřeboval by jich nejméně pětkrát tolik, aby zajistil tahouny pro výpravu na pól. Zůstal v Antarktidě další rok, ale o točnu se nepokusil, věděl, že bez zdatných tahounů to nepůjde.

Podnikl několik významných výprav. Nejvýznamnější byla cesta přes Západní hory do nitra Viktoriiny země. Tato cesta dokázala, že Antarktida je pevnina. Po deseti týdnech a 1340 kilometrech se vrátili na Discovery. Scott potvrdil svoji mimořádnou odvahu, odolnost a vytrvalost. Svým charakterem si dokázal získat osobní autoritu, ale i uznání a oblibu mezi důstojníky i družstvem.

„Imponují mi srdečné vztahy mezi členy expedice. Je neuvěřitelné, že neexistují různice. Nepředpokládám, že tomu budete věřit: všeobecně se má za to, že o mnoha konfliktech, které při takovémto životě vznikají, se záměrně mlčí. Já nemusím nic skrývat; nemám co. U nás neexistují napjaté vztahy, vládne tu přátelský duch, který se projevuje při každé příležitosti.“

Expedice dorazila domů v září 1904. Vědecký přínos byl obrovský. Získali spoustu po-

znatků o geologii, fauně, podnebí. Zmapovali nové oblasti... Scott však nebyl spokojen. Toužil po jediném: vztyčit britskou vlajku na jižním pólu.

S Amundsenem v zádech

Očekávalo se, že po americkém dobytí severního pólu (Peary, 1909) bude jižní pól patřit Britům. Mluvílo se o Scottovi, který na rozhodující výpravu věnoval celé své jmění. Cestu mu zkřížil Roald Amundsen. Po zprávě o Pearyho úspěchu změnil kurz a 9. září 1910 na Madeiře vlastní překvapené posádce oznámil, že poplují na jih.

Vpravo

Scottova posádka - to byli muži dobré mysli. Přestože přežívali v drsných podmínkách, neztráceli optimismus.

„Dovoluji si vás informovat, že míříme do Antarktidy,“ sdělil Amundsen Scottovi. V roce 1910 odcestoval Scott do Antarktidy. Cílem bylo dosažení jižního pólu. Loď

Terra Nova opustila Londýn 1. června 1910. Na zádi bylo 15 mandžuských poníků. Dlouhá plavba byla zkouškou pro zvířata a velmi jim ublížila. Zásoby proviantu zahrnovaly i sto šedesát zabitých ovcí, tři voly a hektolitry kondenzovaného mléka.

Scott se chystal použít motorové saně. Naložil ohromné množství uhlí, aby zajistil lodi pohon. Nádrže na vodu byly naloženy lisovaným senem, jen jedna vodou. Bylo v ní 12 tisíc litrů vody. Námořníci doufali, že vydrží, než dorazí k ledovcům. Kromě poníků tu bylo 33 psů ze Sibíře. Dlouhá plavba nebyla snadná. Scott o tom napsal: „Veliká pohroma! ... Moře se zvedalo a valilo na vrchní zadní palubu jako zelená záplava: loď se jí poddávala; voda utrhla a odnesla velký kus zábradlí... Občas některého psa těžká vlna málem odnese, zachrání ho jen řetěz... Jedno z těch ubohých zvířat našli uškrčené; jiné spláchnula vlna takovou silou, že se přetrhl řetěz a pes zmizel v moři; další vlna ho však jako zázrakem znovu vynesla na palubu a teď už je mu dobře. Odpoledne jsme světlíkem na přídi vyhodili zdechliny dvou poníků. Byl to podivný obřad, měli jsme dojem, že tak malým otvorem neprojdou.“

Loď se dostala několikrát do ledových polí. Dne 4. ledna 1911 přistála v McMurdově zálivu nedaleko od stejného místa jako při Scottově minulé expedici. 19. ledna již měli postavenou a plně zařízenou chatu.

Členem výpravy byl fotograf Herbert Ponting. Byl jedním z prvních mužů, kteří v Antarktidě použili přenosnou filmovou kameru. Primitivním zařízením bylo možné

pořízovat krátké videosekvence. Herbert Ponting jen těsně unikl smrti, když se kvůli hejnu kosatek odlomila ledová kra, na které zůstal se svou kamerou. Díky skvělé práci Herberta Potinga máme dodnes možnost vidět celý průběh expedice.

Chyby a zklamání

Víme, že výprava skončila tragickým nezdarem. Scott zvolil složitější budování postupných bází a cestu poníky. Byl to omyl. Poníci se brodili ve sněhu až po břicha. Scott musel postupně nechat všechny utratit.

Amundsen postupuje po svahu ledovce Axel Heiberg, překonává množství trhlin. Na vrcholu pobíjí část psů a pokračují dále na jih. Nadmořská výška klesá. 14. prosince jsou na pólu. Po tři dny provádějí kontrolní měření, na pólu zanechávají stan s dopisem pro Scotta. 25. ledna 1912 jsou již zpět ve Framhaimu. Obě cesty zvládli za 97 dní. Scott prožívá největší zklamání svého života. Zklamání, které ho stálo život. Angličané pokračují v cestě.

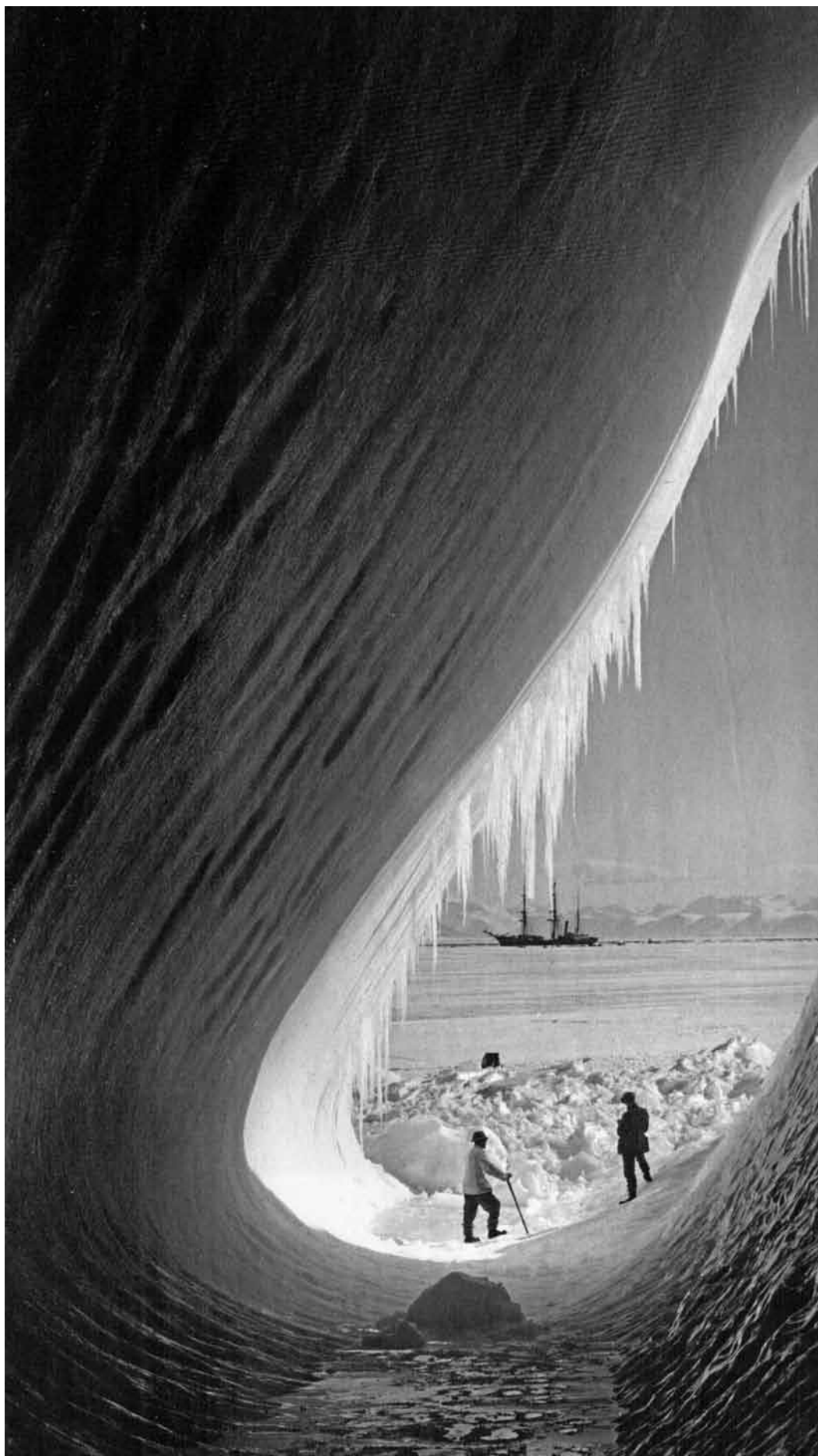
200 mil od pólu je na cestě již jen Scott se čtyřmi druhy. Sami táhnou sáně. Cesta byla strašná, někdy urazili jen 16 km za den. Jižního pólu dosáhli 18. ledna 1912. Zjistili, že Amundsen tam byl o čtyři týdny dříve... Bowers jako první spatří praporek připevněný na lyžině od saní. Od návštěvy Norů nepadal sníh, nalézají jejich stopy, žluté loužičky od psů, tmavou skvrnu na místě, kde jeden z Norů vykonal potřebu. Scottův deník z 16. ledna:

„Došlo k nejhoršímu, jediný pohled prozradil vše, Norové nás předběhli.“

Ve stanu s vlajkou najdou dopis: „Milý majore Scotte! Protože budete nejspíše prvním, kdo po nás dorazí na toto místo, dovoluji si Vás požádat, abyste zaslal přiložený dopis králi Haakonovi VII. Jestliže by Vám cokoli z výstroje ponechané ve stanu mohlo být k užitku, neváhejte a poslužte si. S přáním všeho nejlepšího a šťastného návratu upřímně Váš Roald Amundsen.“

Cesta smrti

Kolik ponižení museli Angličané vyčíst z těchto tak chladně a korektně formulovaných řádků! Vztyčí vlastní vlajku. Scott obrací, od základny je dělí více než čtyřicet denních pochodů, všichni trpí omrzlinami. Fyzické neduhy se hlásí teď, když psychika povolila. Zmenšilo zklamání, které pocítují, jejich fyzické síly? Zpočátku vše probíhá

podle plánu, vítr mají v zádech, vztyčují na saních plachtu. Pak narazí na trhliny, Scott a Evans se propadnou. Velitel má vykloubené rameno, Evans později na následky pádu zemře.

Pokračují. Během sestupu nalézá Wilson na holých skalách zkamenělé otisky zvířat a rostlin. Nakládají 14 kg geologických vzorků na saně a táhnou je až do konce. Nalézají první potravinové depo, mají ale málo paliva, potravu jedí zmrzlou. Scott ve stanu slouží krátkou pobožnost. Ruce má tak zmrzlé, že je nedokáže sepnout. Evans umírá.

S bouří v zádech opouštějí místo smrti. Nacházejí další skladiště plné masa z poníků, které zde utrtili, jídlo na několik týdnů, nemají však palivo. Druhý den spěchají dále na sever, maso ale nechávají z nepochopitel-

ných důvodů na místě. Snad to opomenutí způsobil mozek otupělý námahou, chladem a vyčerpáním. Možná Scott nebyl schopen učinit rozhodnutí, zda cestovat nalehko a riskovat smrtí hladem, nebo postupovat pomalu, ale se saněmi plnými jídla. Prostě potraviny opustili.

Obklopí je mlha a bouře, blouzní o jídle, ztrácejí orientaci, pak ale najdou střední bariérové skladiště. Ale ani tady není dostatek paliva. Pomalu pokračují na sever, Scott nechá rozdělit morfiové tablety, každý z nich se má rozhodnout, zda je použije. Oates ví, že jeho omrzlé nohy zachvátíla sněh. Další denní pochod, v bouři stavějí stan, ráno jeden z nich vrávorá do mlhy, všichni vědí kam. „Oates zemřel jako gentleman,“ vpisuje Scott do deníku. Jeho písmo je jasné a výrazné. Od této chvíle se u něho

neprojeví žádné zakolísání, žádná známka slabosti. Amundsen právě v těchto dnech dorazil do Hobartu v Tasmánii. Odtud se rozletly zprávy o dobytí jižního pólu do celého světa.

Zbývající tři muži pokračují v cestě. Vědí, že jsou nedaleko Jednotunového skladiště, kde je dostatek jídla i petroleje. Mají se tu

POSLEDNÍ POZNÁMKY SCOTTOVA DENÍKU

Čtvrtek 22. a 23. března

„Blizzard zuří dál – Wilson a Bowers se nemohli vydat na cestu – zítra máme poslední naději – palivo už není, jídla zbývá na jednou či na dvakrát – konec už musí být blízko. Rozhodli jsme se, že bude přirozený – potáhneme ke skladu se svými věcmi nebo bez nich a na cestě zemřeme.“

Čtvrtek 29. března

„Každým dnem jsme byli připraveni vyrazit ke skladu, vzdálenému pouze 11 mil, ale venku

neustávala sněhová vichřice. Myslím, že už nemůžeme doufat v žádné zlepšení. Vytváříme však do konce; jsme ovšem stále slabší a konec už nemůže být daleko. Bohužel, myslím, že už nebudu moci psát -“

„Kdybychom zůstali naživu, mohl bych o strádání, vytrvalosti a odvaze svých spolupracovníků vyprávět takové historky, že by na ně žádný Angličan do smrti nezapomněl; ale celou historii musí dopovědět moje kusé poznámky a naše mrtvá těla...“

Kdyby nic jiného, můžeme našim krajanům sloužit za dobrý příklad; alespoň tím, že když jsme se dostali do úzkých, dokázali jsme čelit situaci jako muži. Mohli jsme se zachránit, kdybychom opustili nemocné...

Mohl bych Vám o téhle expedici navprávět celé romány. Oč byla lepší než lenošivé a pohodlné snění v domáckém zápečí! A kolik by toho mohl slyšet můj chlapec! Ale jakou cenu jsme zaplatili...“

setkat se psím spřežením ze zimního tábo-
ra. Čekají ve stanu, Scott už není schopen
chůze, Wilson a Bowers se pokoušejí najít
skladiště sami, ale bouře je zažene zpět. Už
jen čekají, ve stanu je minus třicet stupňů,
ale Scott stále píše, jeho rukopis je čitelný,
pečlivě volí slova.

Nevíme, kolik dnů čekali. Scott naposledy
hledá deník: „Proboha, postarejte se o naše
drahé!“ Vytáhne ruku ze spacáku a položí ji
na spícího Wilsona. Pak usíná. Vyčerpáním

a vysílením zemřeli 29. nebo 30. března
1912. Zahynuli vyčerpaní od hladu a zimy
jen 18 km od velkého zásobovacího skladu
potravin a paliva. Vichřice jim nedopřála
překonat posledních 18 kilometrů... Jejich
těla byla nalezena o osm měsíců později.

11. listopadu 1912 dorazila záchranná
expedice do Jednotunového skladiště a po-
kračovala dále k jihu. Objevili stan. Dopis
pro krále Haakona byl nalezen v laponské
botě. ▲

CANNES VELETRH JACHET 8.-13. 9. 2015

**Navštivte ALTUMARE
na veletrhu jachet v Cannes
8. - 13. 9. 2015
na stánku Lagoon**

- Uvidíte modely katamaranů Lagoon pro 2016, včetně světové premiéry Lagoon 52 Sportop bez flybridge
- nabídneme Vám prodej i péči o loď vč. charter managementu

**Veletrh v Cannes je
ideální dobou pro objednání
katamaranu na rok 2016**

ALTUMARE

BEST 2014
NEW LAGOON DISTRIBUTOR

www.altumare.cz
www.katamarany-lagoon.cz